

Левченко В.С.

студент,

Юридичний інститут

ДВНЗ «Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана»

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТОРГІВЛІ НАФТОПРОДУКТАМИ В УКРАЇНІ

Ринок торгівлі нафтопродуктами в Україні є досить складним, адже, майже половина нафтопродуктів продається на тіньовому ринку, не є легалізованою та відповідно, ніхто не гарантує якість такої продукції. Експерти у цій галузі вказують, що для вирішення проблем в площині торгівлі нафтопродуктами в Україні необхідно запровадити дієвий та жорсткий механізм правового регулювання ринку нафтопродуктів.

Нормативно-правова база, що регламентує видобування, транспортування, зберігання, а також використання нафти, газу та продуктів їх переробки включає в себе:

- Конституція України [3];
- Господарський кодекс України [1];
- Кодекс України про надра [2];
- Податковий кодекс України [4];
- Закон України «Про нафту і газ» від 12.07.2001 року № 2665-III [8];
- Закон України «Про угоди про розподіл продукції» від 14.09.1999 № 1039-XIV [12];
- Закон України «Про альтернативні види палива» від 14.01.2000 року № 1391-XIV [5];
- Закон України «Про трубопровідний транспорт» від 15.05.1996 року № 192/96-ВР [11];
- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Технічного регламенту щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив» (із змінами) від 01.08.2013 року № 927-2013-п [7];

– постанова Кабінету Міністрів України «Про організацію та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу» (із змінами) від 16.10.2014 року № 570-2014-п [9];

– постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 04.12.2019 року № 1159-2019-п, якою оновлено Правила роздрібної торгівлі нафтопродуктами [6];

При цьому, нормативно-правове регулювання є лише однією з складових правового регулювання, тому, на наш погляд, сучасне правове регулювання торгівлі нафтопродуктами в Україні включає безпосередньо нормативно-правове регулювання ринку нафтопродуктів; суб'єктів торгівлі нафтопродуктами та особливості їх господарської діяльності в сфері торгівлі нафтопродуктами; особливості договірної форми торгівлі нафтопродуктами; юридичну відповідальність за правопорушення у сфері торгівлі нафтопродуктами в Україні.

Щодо загальної характеристики стану ринку нафтопродуктів в Україні варто вказати, що одним з основних проблемних питань на ринку нафтопродуктів в Україні є його надмірна, не завжди об'єктивно обумовлена та загрозлива для енергетичної безпеки країни надзалежність від імпорту постачання нафтопродуктів, яка має тенденцію до посилення [14].

Разом з іншими чинниками це дуже ускладнює відновлення конкурентоспроможності вітчизняної нафтопереробки щодо нафтопереробного сектору сусідніх країн та експорту нафтопродуктів в Україну, які спираються на системну державну підтримку. Наразі іноземні нафтопереробні компанії – постачальники нафтопродуктів в Україну (зокрема, з Білорусі та інших країн) використовують низку конкурентних важелів, які ґрунтуються на інструментах масштабної державної підтримки протекціоністського характеру, субсидування, тарифних стимулів, нетарифних обмежень тощо [14].

Нині необхідно здійснити наступні заходи: підвищення ефективності антимонопольної та антидемпінгової політики на ринку нафтопродуктів з метою утвердження вільної конкуренції на ньому; проведення незалежного оцінювання основних фондів та сучасних

виробничих потужностей українських нафто-паливних суб'єктів; підвищення контролю за якістю нафтопродуктів, що ввозяться в Україну, а також за ціноутворенням на вітчизняному ринку нафтопродуктів; збереження стабільності на внутрішньому ринку нафтопродуктів; можливість застосування альтернативних засобів стимулювання технологічного оновлення українських нафтопереробних заводів, зокрема шляхом прискореної амортизації основних фондів; звільнення від оподаткування прибутків, які спрямовуватимуться на впровадження нових технологій; компенсації частини банківських відсотків за кредитами, що залучаються для оновлення виробництва тощо [13].

При цьому, очевидним результатом реформи галузі, започаткованої в межах Енергетичної стратегії України на період до 2035 р., має стати збільшення частки вітчизняних нафтопродуктів на українському ринку, зниження залежності від імпортних поставок, завантаження нафтотранспортної системи України, а також низка супутніх результатів (оптимізація зовнішньоторговельного балансу, забезпечення додаткових доходів державного бюджету внаслідок стабілізації ринку та збільшення обсягів власного виробництва тощо) [10; 14].

Таким чином, на наш погляд, в Україні існують значні проблеми в правовому регулюванні торгівлі нафтопродуктами, що пов'язані перш за все, тінізацією ринку нафтопродуктів, неврегульованістю конкурентних відносин між іноземними та національними суб'єктами торгівлі, не відповідна державна політика торгівлі нафтопродуктами з відсутністю дієвих контрольних важелів впливу.

Головною особливістю правового регулювання торгівлі нафтопродуктами в Україні є спрямованість державної політики на стабілізацію та зміцнення національного ринку торгівлі нафтопродуктами, в тому числі, шляхом реформування вітчизняного ринку та запровадження більш жорстких методів правового регулювання.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.

2. Кодекс України про надра від 27.07.1994 № 132/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.

3. Конституція України від 28.06.1996. Відомості Верховної Ради. 1996. № 30. Ст. 141.

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Офіційний вісник України. 2010. № 92. Ст. 3248.

5. Про альтернативні види палива: Закон України від 14.01.2000 № 1391-XIV. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 12. Ст. 94.

6. Про затвердження Правил роздрібної торгівлі нафтопродуктами: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 грудня 1997 р. № 1442 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 4 грудня 2019 р. № 1159). Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1159-2019-%D0%BF>

7. Про затвердження Технічного регламенту щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, судових та котельних палив: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 року № 927-2013-п. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/927-2013-%D0%BF>

8. Про нафту і газ: Закон України від 12.07.2001 № 2665-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 50. Ст. 262.

9. Про організацію та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 року № 570-2014-п. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/570-2014-%D0%BF>

10. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність». Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80>

11. Про трубопровідний транспорт: Закон України від 15.05.1996 № 192/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 29. Ст. 139.

12. Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14.09.1999 № 1039-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999 № 44. Ст. 391.

13. Ситуація на ринку нафтопродуктів України: аналітична записка Національний інститут стратегічних досліджень: офіційний веб-сайт. 2020. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/389/>

14. Тенденції ринку нафтопродуктів: можливості 2019 року. Юридична газета: інформаційний веб-сайт. 2020. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/energetichne-pravo/tendenciyi-rinku-naftoproduktiv-mozhливosti-2019-roku.html>